

จากผืนดินแห้งแล้ง สู່แหล่งน้ำแห่งโอกาส พด. ชูแหล่งน้ำในไร่นาฯ เพิ่มรายได้ หนุนเกษตรกรยั่งยืน

กรมพัฒนาที่ดิน (พด.) เดินหน้าขับเคลื่อนโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนขุดสระน้ำ ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร เพื่อช่วยเกษตรกรบรรเทาปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน

ดร.สุมิตรา วัฒนา อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน เปิดเผยว่า โครงการนี้เป็นกลไกสำคัญในการเสริมความมั่นคงด้านน้ำในพื้นที่เกษตรกรรมนอกเขตชลประทาน โดยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เช่น นครพนม ศรีสะเกษ ยโสธร ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และมุกดาหาร ซึ่งล้วนประสบปัญหาฝนทิ้งช่วงและภัยแล้งเป็นประจำ ผลการดำเนินงานพบว่า สระน้ำ ขนาด 1,260 ลูกบาศก์เมตร ไม่เพียงเป็นแหล่งกักเก็บน้ำ แต่ยังเป็น “จุดตั้งต้นของการพัฒนาแบบบูรณาการ” ทั้งด้านดิน น้ำ พืช และเศรษฐกิจครัวเรือน เสริมสร้างความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่ที่พึ่งพาน้ำฝนเป็นหลัก โดยรูปแบบแหล่งน้ำออกแบบเป็นสระเก็บน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หรือรูปทรงที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ความลึกเฉลี่ย 3 เมตร และปรับความลาดชันของคันดิน เพื่อป้องกันการพังทลาย พร้อมระบบทางน้ำเข้า-ออก โดยคำนึงถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะดิน ความสามารถในการรับน้ำฝน และความสะดวกในการกระจายน้ำสู่แปลงเพาะปลูก ด้านการบริหารจัดการน้ำระดับไร่นา เกษตรกรสามารถใช้สระกักเก็บน้ำฝนสำรองในช่วงฤดูแล้งและฝนทิ้งช่วง โดยมีการวางแผนใช้น้ำอย่างเป็นระบบ เช่น ติดตั้งเครื่องสูบน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ระบบท่อส่งน้ำ สปริงเกลอร์ หรือน้ำพุ เพื่อกระจายน้ำสู่แปลงเพาะปลูกได้อย่างทั่วถึง บางพื้นที่สามารถเติมน้ำจากบ่อบาดาลในช่วงวิกฤต ทำให้เพาะปลูกได้ต่อเนื่องตลอดปี เพิ่มรอบการผลิตได้มากกว่าระบบอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว บางรายใช้สระเลี้ยงปลา เพื่อบริโภคและจำหน่าย สร้างรายได้เสริมและเพิ่มความมั่นคงทางอาหาร

ในส่วนการจัดการดินและการอนุรักษ์ทรัพยากร เกษตรกรนำดินที่ได้จากการขุดสระ นำมาปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่ง พด. ต่าง ๆ เพิ่มอินทรีย์วัตถุและปรับโครงสร้างดิน ควบคู่กับการปลูกหญ้าแฝกรอบขอบสระเพื่อลดการชะล้างพังทลาย และรักษาความชุ่มชื้น ช่วยฟื้นฟูคุณภาพดินในระยะยาว ลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี และสนับสนุนระบบเกษตรอินทรีย์หรือเกษตรปลอดภัยในหลายพื้นที่ ส่งผลให้ดินมีชีวิต และมีความสามารถในการอุ้มน้ำเพิ่มขึ้น รวมถึงการใช้ประโยชน์พื้นที่โดยรอบสระน้ำเน้นระบบเกษตรผสมผสาน มีการจัดสรรพื้นที่รอบสระ สำหรับปลูกไม้ผล พืชผักสวนครัว กล้วย อ้อย ข้าว หรือไม้ยืนต้น รวมถึงการเลี้ยงสัตว์ เช่น โคขุน ไก่ไข่ และปลา โดยพื้นที่คันบ่อใช้ปลูกพืชระยะสั้นสร้างรายได้หมุนเวียน ขณะที่ไม้ผลและไม้ยืนต้นสร้างรายได้ระยะยาว ช่วยลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และเพิ่มความมั่นคงทางอาหารในครัวเรือน อาหารหลายรายการสามารถผลิตได้เอง สามารถลดรายจ่ายประจำวัน

ด้าน นายสุทธิธล วงษ์จันทา ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 เปิดเผยว่า จากข้อมูลพื้นที่ดำเนินงานของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 พบว่า หลังจากรับการสนับสนุนสระน้ำ เกษตรกรมีรายได้รวมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน บางรายมีรายได้จากหลักหมื่นบาทต่อปี เพิ่มเป็นมากกว่าสองแสนบาทต่อปี จากการเพิ่มผลผลิตข้าว ปลูกพืชผักจำหน่าย การแปรรูปผลผลิต และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ นอกจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังช่วยลดความเครียดจากความเสี่ยงภัยแล้ง ส่งเสริมสุขภาพจากการทำเกษตรอินทรีย์ และพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ที่มีเกษตรกรและประชาชนเข้าศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ สามารถสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดทั่วประเทศ หรือสายด่วนกรมพัฒนาที่ดิน โทร 1760

ข่าวประชาสัมพันธ์ กรมพัฒนาที่ดิน

[f กรมพัฒนาที่ดิน](#) [v กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์](#) [l Idd.go.th](#) [d กรมพัฒนาที่ดิน](#) [i Idd_thai](#)

โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน สามารถยกระดับการจัดการดิน น้ำ พืช และการผลิตทางการเกษตรในระดับครัวเรือน เพิ่มความมั่นคงทางอาหาร รายได้ และความยั่งยืนของระบบเกษตรกรรมในพื้นที่นอกเขตชลประทานอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องในระยะยาว และโครงการดังกล่าวยังสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ และการยกระดับรายได้เกษตรกรภายใต้แนวทางเกษตรยั่งยืน มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับครัวเรือน และรับมือกับความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูล สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
รายงาน กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
วันที่ 19 ก.พ. 69